

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiło jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Franciškaška ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 12—K
pol leta . . . 6—
četrt leta . . . 3—
posamezna številka po 30 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 40 vin. za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne šte 30 K.

Telefon uredništva
štev. 118.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 50 vin.
. . . dvakrat . . . 40
. . . trikrat . . . 30
za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 20 vin.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Mestni trg štev. 17/III.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Današnji številki je priložena brošura „Načrt preustrojitve šolstva in narodne vzgoje“.

PAV. FLERE:

Prosim, čitajte vsi tovariši in tovarišice!

Tega pa ne prosim iz kake ambicioznosti, da bi me poslušali, marveč zaradi stvari, ki jo mislim povedati in ki je za nas vse prevažna.

Iz upravnihstev Zavezinih listov prihajajo namreč tako žalostne vesti, da se mi zdi potrebno izpregovoriti o njih besedico in dati našemu organiziranemu učiteljstvu v pretres neki predlog.

Kakor je znano, smo na delegacijski seji dne 28. decembra 1917 sklenili, naj se uredi članarina za Zavezine člane tako, da plačujejo letno 24 K in dobivajo zato brezplačno »Popotnika« in »Učit. Tovariša«, za kar odštejejo okrajna učiteljska društva v Zavezino blagajnico od člana po 16 K, v domači blagajni pa ostane po 8 K. Ta umestni sklep smo storili v prepričanju, da podpremo na ta način organizacijo in njena lista gmotno, obenem pa dobimo tako tudi sredstvo za povzdigo obeh listov. Da se uredi razmere s starimi dolgovi, ki sta jih še imeli upravništvi za lista, smo za leto 1918. dopustili, naj izhajata lista še v skrčeni obliki, in sicer »Popotnik« dvomesečno in »Tovariš« kot dvotednik. Vedeli pa smo, da sme biti to stanje le prehodno in kar najkrajše, če hočemo, da se lista dvigneta in ne samo živovarita. Koncem leta 1918. smo mislili, da smemo opustiti ta žalostni provizorij, in zato smo na seji upravnega odbora (dne 27. decembra 1918) določili, da izhajata lista že v letu 1919. v normalnem predvojnem obsegu.

Vse to smo storili iz najboljšega namena in iz prepričanja, da služimo organizaciji le takrat dobro, kadar omogočamo, da tudi organizacija nam dobro služi. Pri svojem zadnjem sklepu (27. decembra 1918) pa smo prezrli dejansko stanje, kakor so ga provzročile današnje razmere. Zaradi izrednih nabavnih stroškov, zaradi zvišanja plač tiskarniškega osoblja in kaj vem, zakaj še vse, so se tiskarski izdelki podražili tako, da stane zdaj izišla knjižica, ki bi jo dobil še pred tremi leti za 1 K, danes že do 5 K. Še v decembru leta 1918. smo pozabili upoštevati to dejstvo in pripustili smo, da dobivajo Zavezini člani »Popotnika« in »Tovariša« za isto ceno kot pred vojno: slejkoprej nas stane prvi 6 K, drugi 10 K.

In to je zlo, ki trapi danes nasi upravništvi!

Prezrli smo celo, da so vsi ostali slovenski (in tuji) listi iz istih vzrokov dvignili naročnino; prezrli, da znaša danes naročnina za vsak slovenski tednik približno dvakrat toliko kakor naročnina »Tovariševa«. S takim trikonjskim mesečnim prispevkom, torej z 1 K več kot dozdaj — zaboga in kaj je danes 1 K! — rešimo svoje liste in svojo organizacijo.

Tudi organizacija! Zakaj tudi razen izdaje listov je ta blizu tamkaj, da se bo morala zadolževati; to pa se pravi danes, ko tičimo sredi valutne krize, toliko kot nakladati ji neznosno breme, ki jo bo v doglednem času oviralo v vsakem svobodnem kretanju in odločnem nastopu.

Danes je odveč vsaka beseda o vzrokih našega gospodarskega zanemarjanja; treba nam je le, da vzdržimo in se vsaj deloma okrepimo. Ta namen pa je tudi splošni vzrok za te vrstice, ki jih reasimiram v naslednji prošnji:

Dovolimo in dajmo Zavezi za časno za leto 1919 članarino namesto letnih 24 K letnih 36 K, od katerih se vpošlje v Zavezino blagajnico za oba obvezna lista od člana po 28 K, ostalih 8 K pa ostane v blagajnici okr. učit. društva, kakor je bilo določeno doslej. (Pravtako ostani nedotaknjen tudi sklep glede rodovinskih čla-

nov na isti šoli: Kdor dobiva liste, plača 36 K, drugi pa po 8 K; lahko pa plača vsak po 36 K.)

To bodi naš prostovoljni sklep! Kako pa pridemo do tega sklepa, ne da bi morali sklicevati na hitro v ta namen delegacijsko sejo? Mislim, da je višja instanca kot delegacija — seveda ne ravno po besedilu pravil, pač pa po duhu organizacije — je »po plemenu«, t. j. vsa okr. učit. društva. Tak prostovoljni sklep stori lahko vsako društvo samo, delegaciji preostane le naloga, da ta — upajmo, da skupni! — sklep potrdi. Da bi se v vodstvu ali v upravnem odboru kaj takega sklepalo, se mi ne zdi pravilno! Dasi naglica terja hitro rešitev; ustvarjal bi se znabit tako kak prejudici, ki bi nam kdaj ne bil ljub! Pač pa preostane vodstvu naloga, da društva takoj pozove, naj o zadevi razpravljajo. Zato prosim:

1. Sklicevaje se na ta članek, pozovi vodstvo Zaveze nemudoma vsa okr. učit. društva, da sklenejo zvišati članarino začasno za l. 1919. od 24 K na 36 K (mesečno od 2 K na 3 K);

2. Zato okr. učit. društva takoj skličejo zborovanja, na katerih zadevo razmotrivajo ter izvrše svoj tozadevni sklep.

Tovariši in tovarišice, prosim vas, ne dajte se pri tem sklepanju voditi od kake malenkostne ali malodušne misli; preudarite marveč, kako sveta nam bodi vsaka zadeva strokovne organizacije in kakšno potrebna nam je duševno in gmotno dobro fundirana organizacija!

Opomba uredništva: Razmere zahtevajo, da brez odlašanja ustanovimo v Zavezi strokovno tajništvo, ker je sicer uspešno in kulturno delo nemogoče. Poslov se kupiči toliko, da jih more sproti in brez zadržka reševati le urejen urad. Ako tega Zavezi ne damo, morajo posamezniki odpovedati, ker ne morejo delati čudežev. Tudi iz tega vzroka je zvišanje članarine nujno potrebno.

Nekaj opazk k našim meščanskim šolam.

S prihodnjim šolskim letom se ljubljanske osemrazredne ljudske šole izpremenijo v petrazredne ljudske in štirirazredne meščanske. Pri sprejemu učencev iz 5. razreda pa jih bo treba nekoliko prerešati. Do sedaj je bila navada, da so učence vsako leto kolikor mogoče rinili v višje razrede z namenom, da bi nižji razredi ne bili prenapolnjeni. Toda to naj bi se nadalje vršilo le do neke meje, recimo do 4. razreda. Iz tega prestopajo učenci tudi že v srednjo šolo, in tam zahtevajo že za podlago precejšnje znanje. Treba je torej že v 4. razredu pričeti s strogo klasifikacijo, in kdor ni sposoben naj ponavljaj razred; isto pa naj velja tudi za 5. razred. S tem preprečimo, da ne pride nesposobna množica v meščansko šolo, ki bi tudi splošen napredek ovirala.

Kakor znano, imajo meščanske šole svoj poseben, krajevnim razmeram prilagojen učni načrt. Ljubljanskim meščanskim šolam ne bo kazalo dati izrazito obrtnega ali trgovskega ali kmetijskega značaja, ampak nekaj splošni značaj, kakor je to navada v glavnih mestih. Potrebno bo pa uvesti srbohrvaščino kot obližaten predmet, in ker bo šola štirirazredna, tudi v 4. razredu pri računstvu — algebro, ki jo bodo potrebovali zlasti učenci, ki se mislijo dalje šolati bodisi na višji trgovski ali obrtni šoli. Kot neobližaten predmet bi se v zadnjem letniku priporočala stenografija in enostavno knjigovodstvo. Nekate-

rim učencem bi pa tudi koristilo delo na šolskem vrtu, oziroma v šolski delavnici. Ljubljanske ljudske šole so že preskrbljevale s takim orodjem, ki bi ga odstopile meščanski šoli.

Upoštevati bo pa treba v početku tudi vojne razmere zadnjih let, ko je bil šolski pouk tako skrčen, da se učenci do 6. razreda niso učili nič risanja in tudi realij skoraj nič.

J. B.

Na zasedenem ozemlju.

S Krasa, 24. febr. 1919.

V Divači so napravili Lahi v II. razredu pri tleh kantino. Z izgovorom, da bo to skladišče, so vzeli učiteljici ključce. Učiteljico karabinerji neprestano šikanirajo, češ, da hujša otroke, naj ne kriče: »Eviva Italia!«, kar so strogo naročili, da morajo kričati pred poukom in po njem.

V Materiji so učitelja prisili z revolverjem v roki, da poučuje 15 ur na teden v laščini. V šoli je bil poročnik, ki je sedel za mizo in grozil z revolverjem. Učitelj, ki pa laščine ne zna, poučuj v tem jeziku 15 ur tedensko!

Prišel je general, ki je prejel o tem poročilo. Zahteval je, naj se zopet odpre šola, ki so jo v znak protesta zaprli. Poučujejo naj kot doslej slovensko. Laščino pa bo poučeval laik častnik po šoli.

Dne 8. februarja ob pol enajstih dopoldne, ko je v šolski sobi poučeval g. kaplan A. Cerar veronauk, pride v šolo italijanski častnik, ki zahteva, da na podlagi nekega dekreta, ki baje suspendira poučevanja veronauka — gospod veroučitelj prekine pouk. Po popolnoma dostojnem pojasnilu g. kaplana zgrabi častnik veroučitelja za ovratnik in ga vrže iz šole z naravnost besnim kričanjem, ki ni hotelo pojenjati vključ vlnudnemu posredovanju učiteljice. Poudarja se, da je oficir segal celo po samokresu.

Z ozirom na to, da so razmere glede šole in nje oblastnjij povsem nejasne, z ozirom na to, da učitelj pri najzvestejši izvršitvi službe in predpisov ni varen celo življenja in z ozirom na razburjeno prebivalstvo zaradi vmešavanja vojakov v šolske zadeve je šolski vodja zapri šolo do nadaljnjega.

V Lokvi je štacijski poveljnik hotel aretirati šol. voditelja Bolleta, ker ni hotel otrokom priporočati šolskih kosil, ker jih otroci ne rabijo in ako štac. poveljnik ne pove, v kak namen mislijo kosila uvesti.

Štac. poveljnik je povedal, da je sam temu nasproten, a mora to urediti, ker hoče tako višji ukaz, ki ga ne sme prezreti. — Zdaj kuhajo kosila, a otrok hodi le malo ponje.

V Materiji je podpolkovnik Pavone iz Voloske zahteval v občinski pisarnici, da morajo takoj uvesti italijanski uradni jezik. Županstvo je vložilo protest. Pripominjamo, da je uradni jezik že od pamtiveka slovenski, oziroma hrvaški. Saj so celo višje oblastnije pisale na občine v teh jezikih. — Italijanske oblasti postopajo tudi po drugih občinah enako. Učiteljstvo silijo zlepa ali zgrda, da poučuje po 10—15 ur tedensko laščino. To velja predvsem za Istro. Pri nas na Krasu ni bilo dozdaj še hudega v tem oziru.

Ljudstvo izkušajo demoralicirati z neprestanimi plesi, ki jih prirejajo vojaške oblasti dan za dnem. Na te ples vabijo

ljudstvo s kruhom in mesom, celo šolo obiskujočo mladino — posebno deklice.

Plesi se vrše večinoma po beznicah. Občine po Krasu protestirajo, a zaman — uspehov ni!

Tudi okrožnice o uvajanju italijanskih himen (popevk), o poučevanju zg. dovine, o preporodu Italije itd. so že tu. Vedno lepše!

Tudi po Krasu vohajo nekaj zaradi odprave verstva iz šol. Dozdaj je to le v posameznih občinah. Aprovizacija za uboge pa polagoma umira — nimajo več!

Naše ljudstvo propada moralno in bo uničeno, če ne bo odpomoči!

Takoj prvi dan, ko so Italijani zasedli Trst, so pokazali svojo moč, ki so jo začeli kruto uporabljati proti vsemu, kar je jugoslovanskega. Zaprla so se vrata vseh naših šol, v katerih se je vzgajalo bodoče jugoslovansko pokolenje. Trsta, in ni upanja, da se bodo zopet odprla, dokler ostane v Trstu nepovabljeni gost. Tik pred zasedbo je stalo naše šolstvo na visku svojega razvoja. Imeli smo svojo slovensko gimnazijo, svoje učiteljske, trgovsko šolo, pet ljudskih, tri meščanske šole, dvanajst otroških vrtcev in vrhunske prastaro srbsko šolo s pravico javnosti. Vsega skupaj smo imeli 28 učnih zavodov, ki so danes vsi zaprti, zaradi cesar je brez vsakega pouka kakih 8000 naše dece. Na teh zavodih je delovalo 70 učnih oseb, izmed katerih je bilo 18 podzavajenih na šolah C. M. D. Državno uradništvo bivše Avstrije, vstevši učiteljstvo, je dobilo od italijanske vlade nakazano plačo za mesec december 1918, med temi tudi učiteljstvo nemških zavodov, edinele slovensko učiteljstvo ni dobilo ničesar.

Tako se pripravljala Italija na prijateljsko in sporazumno delovanje z narodom v svojih novih odrešenih pokrajinah. Huje in brezobzirnejše kot kdaj nemška Avstrija pritiska jugoslovanski narod k tom ter ga izauša s svojo že davno znano rafiniranostjo in zlobi zadeti tam, kjer more postati udarec smrtinosen, namreč na njegovem šolstvu. — Že zahaja del naše dece v italijanske šole, ker so se mu druge zapne. Tako upajo Italijani spraviti vso dečo v svoje zavode in tako porušiti našo generacijo. Konkor poznamo Trizacane, se ta nacrti vajub vsem nasustvom mada ne posreči.

Kmetijskih pouk na ljudskih šolah.

Vse šole so prejele normalni učni načrt. Sedaj pa le na delo v korist kmetijstva! Ob tej priliki se ponuja prvo vprašanje, ali ima vsaka šola primerno velik zemljiški prostor, kjer bi mogel učitelj, strokovnjak v kmetijstvu, podati učencem praktičnih izvajanj o važnosti kmetijstva, pridelovanja rastlin, obdelovanja zemlje, rodovitnosti, gnojil, gnojenja, semenja, urejevanja travnikov, dalje zadevno oskrbovanja in zdravstva živine, sadnega vrta in drugih panog kmetovanja. Ponajveč šol ima poleg stavbe samo skromno majhen šolski vrt, kjer naj bi se kupičile vse stroke kmetijstva. To je berasko. Če zidajo nove šole, naj bo zraven zadostno veliko zemljišče za zelenjadni, sadni vrt, kso njive in nekaj livadne zemlje za travnate rastline, oziroma deteljo. Če že ne za drugo, da se na zadnje omenjenem svetu postavi vsaj čebelnjak in končno primeren vodnjak, ker ga mnogoteri šola nima. Sosedna gospodarstva ne zadostujejo za proučevanje, enako sama šola na Ormu ne, ker je precej oddaljena, zaradi česar enako ni mogoče vsak čas povesti učencev, da bi si mogli ogledati vse. Omenjeno naj bo, da so župnišča preskrbljena v zornim kmetijstvom in orodjem, šole, kjer naj se poučuje ta panoga, nasprotno ne. Kaj naj vzame v roko učitelj, ki je večkrat v taki zadregi, da si mora iskati pri sosedu najpotrebnejšega orodja za vrt.

Ce se že šoli ne odkaže, oziroma ne kupi primerne prostora za kmetijski pouk, naj bi se občine — vsaj po dve — zavzele, da se v bližini šol ustanovi kmetijska zadruga z obširnimi zemljiščem in s svojim vrtnarjem.

Enako je zaradi rokodelstva, da so potrebne slične zadruge z vrnim rokodelskim mojstrom kot načelnikom, da bi se mladina učila prekornostne obrti tembolje tu nego pri nekaterih vaških mojstrih skazah. Pri omenjenih zadrukah naj bi sodelovalo učiteljstvo zadevno izobraževalnega pouka.

Vprašanje nastane, kje bi bila v ta namen potrebna poslopja. Odgovor je lahek, če se sklicujemo na posamezne graščine, ki stoje stare, onemogle, da, celo s samotno živo dušo. Te imajo zemljišča dosti, celo toliko, da je večkrat videti več neobdelane zemlje zaradi pomanjkanja delavstva in pičle plače.

Dalje bi bili v to na razpolago nekateri samostani, kakor Pleterje, Zatična i. dr., kjer je dosti strokovnjakov in kjer bi se marsikdo mogel poleg drugega priučiti francoščini in drugim modernim jezikom.

S tem bi bil nameravani pouk prav olajšan in ne bi bilo dvoma, da se koristnemu namenu uteže.

Omenjena navodila naj bi višji šolski svet upošteval ter poizkusil izvesti načrt, ker bi bilo gotovo v dobrobit učiteljstva, kmeta in rokodelca.

Ureditev bolezenskih dopustov za učiteljstvo javnih ljudskih in meščanskih šol.

Višji šolski svet obvešča vse okrajne in mestne šolske svete deželne vlade za Slovenijo z dopisom z dne 21. t. m., št. 2421:

„Vsi službeni in bolezenski dopusti javnega ljudskošolskega in meščanskega učiteljstva v območju deželne vlade za Slovenijo se brez izjeme prekličejo z dnem 28. februarja 1919.

Učne osebe, ki absolutno in pod nobenim pogojem ne morejo nastopiti službe, morajo vložiti nove prošnje za bolezenski dopust, ki jih je opremiti z edino veljavnim uradnozdravniškim izpričevalom.

Ker se v območju deželne vlade za Slovenijo postopa neenakomerno pri dovolitvi kratkih in daljših bolezenskih in drugih dopustov ljudskošolskemu in meščanskemu učiteljstvu, prekličejo višji šolski svet vse dosedanje tozadnevne razpise in odreja sledeče:

1. Krajni šolski svet more na utemeljeno ustno ali pisмено prošnjo voditelju, nadučitelju ali ravnatelju dovoliti dopust do treh (3) dni; ravno tako nadučitelj ali ravnatelj svojemu podrejenemu učiteljstvu. Nedelje, prazniki in pouka prosti dnevi se vštejejo v čas dopusta.

Ti dopusti pa ne smejo presegati šestih (6) dni v enem šolskem letu.

Vse take dopuste mora imeti voditelj, nadučitelj ali ravnatelj v evidenci in jih sporočiti okrajnemu (mestnemu) šolskemu svetu. Okrajni šolski nadzornik naj se prepriča o o tem ob priliki nadzorovanja.

2. Okrajni (mestni) šolski svet sme v res potrebnih slučajih na pisμένο prošnjo določiti učiteljskim osebam največ štiritedenski dopust. Ako gre za bolezenski dopust, mora biti prošnja priloženo zdravniško izpričevalo uradnega okrajnega zdravnika ali mestnega fizika, izdano le na podlagi fiktivne preiskave, samo o izjemnih slučajih zadošča tudi uradna izjava v zasebnozdravniških izpričevalih. V slučaju, da prosilec ali prosilka zaradi hude bolezni ne more k uradnemu zdravniku, mora okrajni (mestni) šolski svet poslati zdravnika k bolniku na dom.

V vseh uradnozdravniških izpričevalih, odnosno uradnih zdravniških izvidih mora biti tudi navedena doba, ki jo rabi prosilec, da okreva.

Ako prošnja tako izpričevalo ali izjava uradnega zdravnika ni pridejana in je jasno, da bi si jo bil prosilec lahko preskrbel, se naj prošnja zavrne.

Suplentom in suplentkam se taki dopusti dovoljujejo le v izrednih slučajih. O dovoljenem dopustu se mora obvestiti krajni šolski svet in višji šolski svet. Glede namestovanja naj se ukrene potrebno in glede na to, da na večrazrednicah ni treba nastavljanju pomožne učne osebe.

3. Višji šolski svet dovoljuje začasnim in definitivnim učiteljskim osebam na utemeljeno prošnjo, ki jo je opremiti, kakor navedeno v točki 2, in predložiti le uradnim potom, tudi več kakor štiritedenski dopust. V tem slučaju se mora nastaviti namestna učna oseba, če ni mogoče drugače ukreniti, in sicer tako, da se imenuje suplent ali suplentinja ali pa pridelji v službovanje začasna stalna učna oseba.

Ker taki dopusti otežkočajo normalni razvoj šolskega pouka, mora biti okrajni (mestni) šolski svet pri predložitvi takih prošenj posebno previden in natančen.

4. Vsem okrajnim (mestnim) šolskim svetom se strogo zaukazuje, da vodijo evidenco vseh pod točko 2 in 3 navedenih dopustov, ki so se dovolili posameznim učiteljskim osebam. Ta odredba se ima naznaniti vsem podrejenim krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom in ravnateljstvom meščanskih šol ter stopi v veljavo s 1. marcem 1919.

„Und die Serben müssen sterben! . . .“

Čital sem poročilo o prvi seji mariborskega okr. šol. sveta, kjer je bil soglasno sklenjen razpust vseh nemških in šulferanjskih šol.

Ob tej priliki se spominjam dogodka, ki jasno osvetljuje delovanje teh raznarodovalnic ter otroških mučnic in zastrupjalnic. Bil je meseca maja leta 1915, ko smo morali zaradi vojne napovedi našega „vedno plemenitega zaveznika“ vsi k vojakom. Naš nadomestni bataljon je bil takrat v Studenčih pri Mariboru. Tam so zbrali vse eno-

letnike, ki ali niso bili dovolj zanesljivi za častniško šolo in pa one, ki so čakali na bližajočo se „konstatirungo“. Naša stotnija je bila nameščena v tamkajšnji ljudski šoli, odkoder so nas gnali vsako jutro v bližnji gozd na vežbanje. Pot nas je vodila mimo lepe zgradbe, na kateri je bil napis z zlatimi črkami: „Rosseger-Schule“. V tej šoli ni bilo vojaštvo nastanjeno, to pa najbrže zaradi tega, da so jo mogli še bolj napolniti s slovenskimi otroki.

Lepega junijskega dopoldneva se vrača naša stotnija z vežbanja. Nam nasproti pride paroma razred učencev v spremstvu svojega učitelja. Kar začujmo, da otroci pojo, nisem pa mogel razločevati že besedila. Ko pridejo otroci bliže, smo slišali tudi to. Ne spominjam se več vse pesmi, pač pa njene refrena, ki se je glasil:

„Und die Serben müssen sterben, weil wir Deutsch-Österreicher sind“.

Spremljajoči učitelj pa, ki je šel mimo nas in vedel, da smo sami slovenski fantje, je šel lahko smehljajoč se dalje.

Če analizujemo besedilo gorenjega refrena, vidimo takoj, da vendar ne bo prišlo nikomur na um umirati zaradi Deutsch-Österreicherjev. Toda Srbi — in z njimi seveda tudi Slovenci in Slovani sploh — ti naj umirajo, in sicer samo zato, da umro, da jih več ne bo.

Da, umirali so in, žal — mnogo; a vedeli so — zakaj. In ker so umirali, bodo živeli, in sicer tako živeli, da ne bo tem šulferanjskim „pedagogom“ nikdar več prišlo na um ubijati njihovim učencem v glavo takih pesmi.

Sedaj, ko so dobili Mariborčani bataljon srbske vojske, jih bodo morda ti nekdanji šulferanjski otroci začudeno gledali, češ, kaj še niso vsi Srbi pomrli?

No, to jim bodo pojasnili naši novi tovariši in pa razmere.

S to reminiscenco sem hotel le reči, kako jako umesten je bil sklep mariborskega okr. šol. sveta.

Iz naše organizacije. Društvene vesti.

— Iz črnomaljskega okraja. Podpisani sem zaradi bolezni prisiljen opustiti posle predsedništva Belokranjskega učiteljskega društva ter prosim tovarišico Katarino Vrtačičevo s Talčega vrha kot namestnico, da skliče občni zbor v svrhu izvolitve novega predsednika. — Obenem se za izkazano zaupanje zahvaljujem najiskrenejše. — Dragatuš, 23. februarja 1919. — Potočar Fran, predsednik.

— Sežansko učiteljsko društvo je imelo z dovoljenjem komisarijata v Sežani 30. januarja t. l. svoj občni zbor v Sežani. Izvoljen je bil stari odbor, ki pa se je konstituiral sledeče: predsednik Ant. Mervič, podpredsednik Alojzij Hreščak, tajnik Josip Pahor, blaginjičarka Ana Macarolova, namesto Olge Del Cottove je vstopila Herma Turšičeva. — Na tem zborovanju smo se razgovarjali največ o gmojnem položaju. Po vsestranskem razmišljanju in razgovoru smo sklenili poslati odločno brzojavko gubernatoru v Trst in sklenili v slučaju, da ne prejmemo tekom 8 dni izplačila draginjskih dokladov za 1918 — obenem seveda s plačo za 3 mesece, o čemer je deželni odbor poročal omenjenemu uradu že 3. decembra 1918 s prošnjo za hitro rešitev zadeve — da stopimo 7. t. m. v stavko.

G. komisar se je zvijal, ko smo prišli k njemu, da bi nam dovolil brzojaviti, govoril je o vsem mogočem in nemogočem, a slednjič je obljubil, da stori, kar bo v njegovi moči, da se zadeva pospeši in dobimo, kar nam gre. Seveda mu ni šlo v glavo, da smo pripravljani celo stavkati za te zahteve.

Z dopisom od 3. t. m. — poslanem predsedstvu 4. t. m., prejetem 5. predpoldne — je sporočil, da dobimo drag. doklado za l. 1918, in sicer za mesece julij, avgust, september takoj, ravnotako seveda plače za december — februar, ostalo pa da se uredi z marcem.

Sklicali smo odborovo sejo z ozirom na to in 6. t. m. sklenili, da vztrajamo na prvotnem stališču izplačila celz draginjske doklade. Pripominjam, da smo zahtevali izplačilo za celo l. 1918, da bi sami potem povrnili predujem na ta račun, t. j. polovico, izplačeno od c. kr. šol. sveta, okr. šol. svetu v pokritje drugih izdatkov — pavšalov itd. G. voditelj nas je informiral, da g. komisar o predplačilu ničesar ne ve — a to je bila laž. G. komisar je natančno vedel, da smo prejeli na račun drag. doklade že prilično polovično vsoto. Ob tej priliki pripominjam, da ni g. voditelj mož na mestu v teh tako težkih časih in da nimamo ne mi ne ljudstvo v njem nikakega odločnega zagovornika, ampak le cincajočega, med Scilo in Karibdo nibajočega birokrata, ki s svojo strahopetnostjo več škoduje kot koristi. Sicer pa o tem ne razpravljam, ker nisem nikak ovađuh — temveč kronist, ki navaja le fakta.

Stavka je imela pričetki 7. t. m., t. j. v petek. Šli smo h g. komisarju povedat mu, da zahtevamo vse, t. j. izplačilo doklade za

6 mesecev in ne na ostale 3 mesece šele v marcu — ako ne, pa stavkamo. G. komisar nam je zagrozil, da nas odpusti in šole zapre, ako to pričemo. Zagotovil pa nas je, da dobimo tudi ostali del drag. doklade za 1918 v par dneh; za l. 1919 pa s 1. marcem drag. doklado i. t. d. — toda le pod pogojem, da ne stavkamo.

Sešli smo se takoj po tem razgovoru še enkrat in sklenili v odboru odnenaši za enkrat in počakati na izplačilo zastankov do 16. t. m.

Sporočili smo to g. komisarju takoj, ki je bil zadovoljen — vesel, ker smo mu izjavili, da verujemo njegovim besedam in mu nočemo nagajati. Seveda smo mu pojasnili, da bo s pravočasno obvestitvijo vseh šol težava, ker so pošne zveze desolatne — saj pisma rabijo po 14 in več dni iz kraja v kraj, ki sta le po nekaj ur oddaljena. Obljubil je pomoč, da brzojavi na štacijska poveljstva, naj obveste učiteljstvo, da prejme drag. doklade in plače, po katere naj pride v Sežano.

Večino šol. vodstev smo obvestili sami po znancih in osebnostno.

Tako bi bila zadeva urejena. Kar hi-poma prejmemo laški dopis z dne 12. t. m., s katerim nam razpuščajo učiteljsko društvo. Dne 13. t. m. gremo po informacije, čemu se je to zgodilo, in odgovor je bil, da je vzrok, ker so nekateri učitelji stavkali. Pretveza! Stavkali so, ker niso pravocasnno zvedeli za sklep odbora od 6. t. m. Nismo hoteli z njimi razpravljati, temveč šli, ker z njimi kaj pametnega govoriti ni mogoče, ko postavljajo logiko na glavo.

Slepe! Dosegli smo plače — prejeli drag. doklado za 3 mesece 1918, za ostale 3 mesece je nakazano spisano. S 1. marcem je objubilena 3 mesečna doklada za 1919, s 1. aprilom baje regulacija plac po nacrtu, predloženem 1918 od Furlanov, oziroma vseh strajkovcev, ko so strajkali v Trstu zaradi učiteljstva. Seveda nevarnost, da nas pogotoma umrjo, odstranijo, pozapra — ta je pa največja, ker jim ni vere.

Tako stojimo sedaj na Krasu. Ugnali nas niso. Borili se bomo do skrajnosti!

— Učiteljsko društvo za ormoški okraj ima v četrtek, dne 6. marca 1919, ob 10. uri predpoldne v ormoški okoliški šoli svoj letni občni zbor po nastopnem vzporedju: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. — 2. Poročilo o zadnji odborovi seji. — 3. Dopisi in društvene vesti. — 4. Nadaljnji razgovor o novih razmerah. — 5. Tajnikovo in blaginjkovo letno poročilo. — 6. Volitev novega odbora. — 7. Slučajnosti. — Odbor.

— Učiteljsko društvo za celjski okraj zboruje v nedeljo, dne 9. marca t. l., ob 10. uri dopoldan v okoliški šoli v Celju po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Poročilo pregledovalcev računov. 4. Poročilo zastopnika v okr. šolsk. svetu tovariša Brinarja. 5. Predavanje: »Moji doživljaji v Srbiji« govori tovariš Kveder. 6. Predlogi in nasveti. — K obilni udeležbi vabi — Ant. Sivka, t. č. predsednik.

— Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje 6. marca ob 11. uri v okoliški šoli v Ptuj po običajnem vzporedju, med tem predavanju tov. Rozbauda in Karbaša ter volitve delegatov za zborovanje Zveze v Celju. Prav obilne udeležbe pričakuje — odbor.

— Učiteljsko društvo za pol. okraj Ljutomer ima svoj občni zbor v četrtek, dne 6. sušca, ob 11. uri predpoldne pri Sv. Križu. — Razen navadnih točk je na dnevnem redu predavanje tov. Cvetka o reformi zgodovinskega pouka. — Pridite vsi!

— Učiteljsko društvo za Mariborsko okoličo zboruje drugič v tek. letu dne 13. sušca točno ob 10. dop. v šoli Lajtersberk-Krčevina. Dnevni red: 1. Zapisnik o zborovanju dne 9. januarja t. l. — 2. Razpust Zveze. Razgovor in posvetovanje. — 3. Društvo »Selbsthilfe«. — 4. Imenovanje delegatov za deleg. zborovanje. — 5. Poročilo o stanju blaginje. — 6. Zavarovanje društvenikov. — 7. Slučajnosti, predlogi, nasveti i. dr. — K polni udeležbi vabi — Požegar t. č. načelnik.

— Učiteljsko društvo za okraj Sv. Lenart v Slov. gor. je zborovalo dne 13. t. m. pri Sv. Trojici v Slov. gor. Po pozdravnem govoru tov. predsednika srečno vrnivšim se učiteljem vojakom in naši mladi državi prevzame besedo tovariš Kleimenčič ter poroča o veselih in žalostnih dogodkih, ki jih je doživel na tirolski, macedonski in albanski fronti.

Višjemu šolskemu svetu se na predlog tov. Froma predložijo sledeče resolucije: Učiteljstvo svetolenartskega okraja najodločneje protestira proti zopetni uvedbi nemškega pouka na tuokrajnih šolah, upoštevajoč zdrava vzgojna načela in okolnost, da ta uvedba škoduje narodnemu šolstvu in obče, v omejenih krajih pa še posebno ovira zaželjeni narodni razvoj in procvit svobodne Jugoslavije.

Iz razpisa nadzorniških mest je razvidno, da se namerava naš okraj priklopiti ljutomerskemu nadzorniškega okolišu. Ker